

Geachte leden van de vaste Kamercommissie Economische Zaken en vaste Kamercommissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

Tweede Kamer der Staten Generaal

Datum
28 april 2022
Ons kenmerk
NNB

Onderwerp

Inbreng VNG, VNO-NCW en MKB-Nederland op Kamerdebat coronasteun

Op 12 mei spreekt u met de ministers Adriaansens, Van Gennip en Kaag tijdens het Kamerdebat over het Coronasteunpakket. VNG, VNO-NCW en MKB-Nederland geven u graag mee wat wij zien in de uitvoeringspraktijk en welke maatregelen nodig zijn om ondernemers te ondersteunen die zwaar zijn getroffen door de coronamaatregelen en daardoor kampen met schulden. Concreet gaat het om lastenverlichting voor ondernemers en schuldhelpverlening aan ondernemers. Hieronder werken wij deze punten uit.

Aanleiding

Ondanks de steunmaatregelen kampen veel ondernemers met liquiditeits- en solvabiliteitsproblemen. Uit de Conjunctuurenquête¹, blijkt dat voor bepaalde ondernemers², problematische schulden zijn ontstaan door de coronamaatregelen. Dit wordt bevestigd door cijfers van de Belastingdienst³: 274.000 ondernemingen hebben belastinguitstel aangevraagd waarvan nog zo'n 20 mld euro open staat. Vanaf 1 oktober 2022 moeten ondernemers dit binnen 5 jaar aflossen. Ook de Kamer van Koophandel geeft aan dat 13% van de ondernemers op dit moment schulden of betaalachterstanden heeft, vooral bij de Belastingdienst (55%), toeleveranciers (25%) en banken (22%)⁴. Deze schulden en betaalachterstanden hebben een weerslag op het privéleven en leiden tot stress en zorgen. Ongeveer 220.000 ondernemers bepalen op dit moment of zij stoppen of doorgaan, en hoe zij dit kunnen realiseren.

Naast bovenstaande zijn ook de oorlog in Oekraïne, oplopende energieprijzen, schaarste in grondstoffen, de toenemende inflatie en krapte op de arbeidsmarkt van invloed. Hoewel we de gevolgen nog niet volledig kunnen overzien, belemmeren deze ontwikkelingen ondernemers in hun mogelijkheden om liquiditeits- en solvabiliteitsproblemen te dichten en verzwaren ze de bestaande schuldenlast. Er zijn zorgen over de leefbaarheid van binnensteden en dorpskernen als de door de coronamaatregelen zwaarst getroffen sectoren als de non-food detailhandel en de horeca omvallen. De stimulerende rol van gemeenten in de lokale economie staat onder druk nu het steeds moeilijker

¹ Welke het CBS uitvoert in samenwerking met VNO-NCW, MKB-Nederland en de KvK

² <https://www.mkb.nl/nieuws/hoge-schuldenlast-problematisch-voor-ondernemers>

³ www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z17686&did=2021D38038

⁴ <https://www.kvk.nl/over-kvk/media-en-pers/nieuws-en-persberichten/kvk-verwacht-toename-faillissementen-en-stoppers/>

wordt bouw- en infrastructurenprojecten financieel rond te krijgen. Bovendien mist op dit moment bij ondernemers de ruimte om te investeren in maatschappelijke transitie, zoals digitalisering, energietransitie en de circulaire economie. Deze ontwikkelingen zorgen voor druk op zowel ondernemers als ook voor extra druk op de uitvoeringskracht van gemeenten.

De afgelopen twee jaar spraken ondernemers hun buffers aan om hun bedrijf overeind te houden. Ondernemers zijn in grote lijnen tevreden met de gemeentelijke dienstverlening gedurende de Corona periode.⁵ Uit een peiling door VNG onder haar leden blijkt evenwel, dat gemeenten deze, mede met rijksmiddelen gefinancierde extra dienstverlening, niet zonder meer kunnen volhouden als deze middelen wegvallen. Nu de coronasteunmaatregelen aflopen, maken ondernemers zich zorgen over hun financiële situatie.

Het zou niet zo mogen zijn dat deze ondernemers privé de gevolgen moeten dragen van (opgelegde) coronamaatregelen omdat zij persoonlijk aansprakelijk zijn of zich persoonlijk borg hebben gesteld.

VNG, VNO-NCW en MKB-Nederland staan voor een gezonde lokale economie en willen hier gezamenlijk de schouders onder zetten. Dit is een belangrijke gezamenlijke opgave waarbij het Rijk een cruciale rol speelt. Het is zeer belangrijk dat ondernemers met financiële zorgen goede en passende ondersteuning krijgen en dat gemeenten daartoe in staat zijn én worden gesteld. Gemeenten hebben een regierol in het voorkomen en aanpakken van schulden bij hun inwoners en ondernemers (als natuurlijke personen) vanuit de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. De VNG benadrukt daarbij de lokale aanpak van gemeenten. Een belangrijke meerwaarde daarvan is het kunnen inspelen op het ondernemersklimaat, lokale initiatieven en het bieden van maatwerk. Iedere ondernemer heeft immers recht op (schuld)hulp, een passende aanpak en de meest gunstige regeling, afgestemd op zijn situatie en mogelijkheden.

Wat is er nodig?

1. Lastenverlichting voor ondernemers
 - Hardheidsclausule bij de terugbetalingsregeling van 60 maanden van belastingschulden, waarbij een langere terugbetalingstermijn, indien noodzakelijk, mogelijk is⁶;
 - Om een doorstart, saneringsakkoord of stoppen van een onderneming kansrijker te maken en onnodige faillissementen te voorkomen, wordt de transitievergoeding in bepaalde gevallen overgenomen door het UWV;
 - Versnelde teruggave van de btw door de Belastingdienst bij oninbare vorderingen;
 - Oplossing voor pensioenverlies door faillissement of beëindigen van onderneming;
 - Geef ondernemers toegang tot kapitaal, kennis en innovatie zodat zij kunnen investeren in maatschappelijke uitdagingen.
2. Schuldhulpverlening aan ondernemers
 - Structurele en voldoende middelen van het Rijk voor gemeenten ten behoeve van een investerings- en kennisimpuls, zodat zij kunnen voldoen aan de (toenemende) vraag van ondernemers aan schuldhulpverlening;

⁵ <https://vng.nl/publicaties/corona-geeft-ondernemersdienstverlening-een-impuls-onderzoek>

⁶ Hiermee wordt ook invulling gegeven aan de op 12 april 2022 aangenomen motie Stoffer/ldsinga6, die stelt dat knellende terugbetalingstermijnen slecht zijn omdat investeringen hierdoor geremd worden. In de motie wordt de regering verzocht om scenario's te maken om ondernemingen met toekomstperspectief de mogelijkheid te bieden hun terugbetaaltermijn te verlengen, bijvoorbeeld naar tien of twintig jaar.

- WHOA-traject toegankelijker maken voor kleinbedrijf door verlaging van griffierechten, een kredietfaciliteit voor begeleidingskosten en door als overheid geen beroep te doen op de 'no creditors worse off' toets;
- TOA-krediet ook voor stoppers beschikbaar in plaats van alleen voor doorstarters;
- Verbreding van het waarborgfonds saneringskredieten ten behoeve van ondernemers;
- Compensatie voor het grotere financiële risico voor gemeenten doordat ondernemers een toenemend beroep doen op BBZ-kredieten voor de sanering van schulden;
- Lokaal eerstelijnsloket voor een goede en passende ondernemersdienstverlening voor onder meer vaststellen van schulden (al dan niet door Corona), levensvatbaarheidstoets, benodigde aan te leveren informatie door ondernemer en de mogelijke hulpverleningsroutes.

Uitwerking

Mogelijkheid langere terugbetalingsregelingen

Uit de recente analyse van DNB blijkt dat een relatief groot deel van de ondernemingen met een belastingschuld een hoog risico heeft op betalingsproblemen⁷. Deze ondernemingen zullen gedurende vijf jaar meer dan de helft van hun pre-corona bruto maandwinst moeten gebruiken voor de aflossing van de corona-gerelateerde belastingschuld. Daarnaast zien we dat niet alle ondernemers hun volledige verdien capaciteit kunnen bereiken, vanwege onder andere de krappe arbeidsmarkt en de (gevolgen van de) oorlog in Oekraïne.

Een onderneming die bijvoorbeeld € 50.000,- belastingschuld heeft, moet straks alleen al aan aflossing aan de Belastingdienst € 10.000,- per jaar betalen, terwijl er naast lopende verplichtingen wellicht ook nog leningen en andere schulden moeten worden afbetaald. Dan is er onvoldoende ruimte voor gezonde bedrijfsvoering, investeringsmogelijkheden of leningen, of ruimte om een buffer op te bouwen. Een langere terugbetaaltermijn kan de levensvatbaarheid vergroten en de gevolgen voor de privésituatie verkleinen.

Om ondernemers de ruimte te geven vragen we het Rijk om een hardheidsclausule toe te passen bij de terugbetalingsregeling van 5 jaar. Dat betekent dat een langere terugbetalingsregeling mogelijk moet zijn indien echt noodzakelijk (met het oog op haalbare aflossingscapaciteit eventuele gevolgen voor de privésituatie van de ondernemer)⁸

Tegemoetkoming transitievergoedingen

Personeelskosten drukken zwaar op een onderneming. Enerzijds worden ondernemers met een hoge overlevingskans daardoor belemmerd bij een doorstart wanneer zij de transitievergoeding van het UWV niet kunnen betalen. Anderzijds wordt de kans op een saneringsakkoord kleiner als er door hoge transitievergoedingen (te) weinig overblijft voor de andere schuldeisers. Voor de ondernemer die wenst te stoppen, kunnen transitievergoedingen ertoe leiden dat het aanvragen van een faillissement de enige oplossing is.

We vragen het Rijk om een uitbreiding van de mogelijkheden van het UWV, waarmee het UWV de betalingsverplichting op zich kan nemen.

Versnelde teruggave btw

Ondernemers schieten de btw (21% van uitstaande vordering) voor aan de Belastingdienst, maar de Belastingdienst gaat bij een faillissement pas na 1 jaar uit van oninbaarheid.

Het kan ondernemers (met name mkb'ers) financieel ondersteunen als de Belastingdienst de btw versneld teruggeeft, zodat ondernemers hier sneller over kunnen beschikken.

Oplossing verlies pensioenreservering

⁷ DNB (2022), De invloed van het corona steun- en herstelpakket op het Nederlandse bedrijfsleven

⁸ Zoals behoud van eigen woning.

Ondernemers die kozen voor de fiscale oudedagsreserve (FOR) voor hun pensioenopbouw, dreigen dit pensioen te verliezen door faillissement of als zij hun onderneming willen beëindigen. Naast de problemen die deze ondernemers nu ondervinden of ondervonden door de opgelegde coronamaatregelen, dragen zij ook op de lange termijn de negatieve gevolgen van deze maatregelen. **Wij vragen het Rijk om te onderzoeken hoe het verlies van pensioen kan worden opgelost⁹.**

Geef ondernemers toegang tot kapitaal, kennis en innovatie zodat zij kunnen investeren in maatschappelijke uitdagingen

Ondernemers zijn partners van de overheid bij de aanpak van verschillende maatschappelijke opgaven zoals klimaatadaptatie, energietransitie, digitalisering, circulaire economie en inclusie. Ondernemingen zijn een belangrijk onderdeel van de kwaliteit onze binnensteden en dorpskernen. Waar investeringen op dit moment ook voor gemeenten onder druk staan vanwege de huidige prijsstijgingen. Om toekomstbestendig te kunnen ondernemen moeten bedrijven kunnen investeren op deze uitdagingen. Ondernemers zijn in de afgelopen twee jaar ingeteerd op hun vermogen en hebben daardoor weinig ruimte voor nieuwe investeringen. Daarbij ervaren ze door krapte op de arbeidsmarkt moeilijkheden om hun volledige verdienpotentieel te behalen.

Het is van belang dat ondernemers mogelijkheden krijgen om te acteren op deze uitdagingen en concurrerend te zijn. Dat kan door stimuleringsmaatregelen zoals gesubsidieerde expertisevouchers waarmee ondernemers de benodigde kennis kunnen inkopen. Daarnaast vragen we om in gesprek te gaan met gemeenten hoe bouw- en infrastructuurprojecten met de huidige prijsstijgingen toch financieel mogelijk gemaakt kunnen worden.

Schuldhelpverlening aan ondernemers; ruimte voor maatwerk en duidelijkheid in de uitvoering

De Kamerbrief over langetermijnvisie coronasteun van 1 april 2022 beschrijft de verschillende saneringsinstrumenten voor ondernemers. Een oplossing voor ondernemers met schulden behelst echter meer dan alleen saneringsinstrumenten.

1. Dit begint bij het bereiken van ondernemers met financiële zorgen

Ketenpartners die dichtbij ondernemers staan, spelen een belangrijke rol in de toeleiding. Een landelijke campagne kan dit ondersteunen, zodat ondernemers en ketenpartners weten wat gemeenten kunnen bieden en de bestaande beeldvorming gekanteld wordt. Voor de bestaande initiatieven, wegwijzers etc. wijzen we op het belang van eenduidige communicatie met aandacht voor de regierol van gemeenten zodat alle ondernemers hun weg vinden naar passende hulp. Invorderingsmaatregelen kunnen gecombineerd worden met een handelingsperspectief voor ondernemers. Bijvoorbeeld door invorderingsbrieven te combineren met een gezamenlijke flyer met ondersteuningsmogelijkheden.

We vragen het Rijk om aandacht voor eenduidige communicatie en een gezamenlijke proactieve aanpak.

2. Vereist financieel overzicht en een stabiele situatie.

Door het ontbreken van financiële gegevens of een afgeronde boekhouding stagneert het voortraject (stabilisatiefase) of vallen ondernemers uit. Het vraagt om specifieke expertise en betekent vaak extra kosten voor gemeenten of ondernemers. Ook creëert de samenwerking met nieuwe ketenpartners hieromtrent (accountants, boekhouders, ondernemersorganisaties) vraagstukken rondom privacy en (veilige en efficiënte) gegevensuitwisseling.

Om ondernemers te ontzorgen vragen we het Rijk om extra ondersteuning en de benodigde middelen en/of expertise bij het op orde krijgen van de (privé en zakelijke)

Met opmaak: Inspringing: Links: 1,25 cm

⁹ Bijvoorbeeld door de mogelijkheid te bieden om de FOR om te zetten in een pensioenproduct bij een derde partij (verzekeraar, bank, etc.) of door een regeling waarin wordt opgenomen dat de FOR niet verloren gaat bij faillissement of beëindiging van onderneming door coronaschulden.

financiën¹⁰. Daarnaast vragen we om extra inzet op veilige gegevensuitwisseling waardoor meer noodzakelijke gegevens direct bij de bron opgevraagd kunnen worden.

3. Vraagt om een sluitend palet aan (schuld)regelingen en voorwaarden die aansluiten bij de situatie en vaardigheden van ondernemers;

ledere ondernemer heeft recht op (schuld)hulp, een passende aanpak en de meest gunstige regeling, afgestemd op zijn situatie en mogelijkheden. Echter, op dit moment knellen procedures en voorwaarden voor inzet van saneringsinstrumenten waardoor ondernemers soms tussen wal en schip belanden:

- Zo kan de drempel voor een WHOA-traject (Wet homologatie onderhands akkoord) worden verlaagd door verlaging van griffierechten, een kredietfaciliteit voor advies-, begeleidings- en/of advocaatkosten en door als overheid geen beroep te doen op de 'no creditors worse off toets'. Ook hier kunnen expertisevouchers ingezet worden om ondernemers te ondersteunen.
- Daarnaast vraagt een WHOA-traject veel van de organisatie en vaardigheden van ondernemers, dit is niet voor alle ondernemers passend.
- Is het TOA-krediet alleen toegankelijk voor doorstarters. Daarnaast is de drempel hoog omdat het krediet pas wordt uitgekeerd na een definitief akkoord met schuldeisers en dus voorgefinancierd moet worden. De TOA zou breder toepasbaar gemaakt kunnen worden zodat ook ondernemers die de WHOA gebruiken om te stoppen hier gebruik van kunnen maken.
- Is het bepalen van levensvatbaarheid een voorwaarde voor diverse (sanerings)instrumenten, maar beoordeelt elke organisatie dit anders. Een eenduidige definitie, procedure en modelformulier (erkend door de Belastingdienst, banken etc.) kan bijdragen aan de uniformiteit, transparantie, uitvoerbaarheid en samenwerking hieromtrent in de keten. Deze behoefte wordt breder gedeeld. Dit zou kunnen worden opgesteld met partijen uit het veld en kunnen worden vastgesteld met EZK, SZW en de Belastingdienst.
- Zijn sociale kredieten qua hoogte vaak niet passend voor ondernemers. We onderstrepen dan ook het belang van een pilot voor verbreding van het waarborgfonds saneringskredieten voor ondernemers, zodat er meer mogelijkheden zijn voor saneringskredieten ook als ondernemers niet onder de Bbz-doelgroep vallen.
- Kan de huidige situatie leiden tot een toenemend beroep op Bbz-kredieten voor sanering. Gemeenten lopen hierdoor een groter financieel risico. Het is van belang dat gemeenten hier ook voor worden gecompenseerd. Sluit de toegang tot Wsnp niet goed aan bij eenmanszaken en biedt dit instrument geen mogelijkheid om het bedrijf te kunnen voorzetten.

We vragen het Rijk niet om nieuwe instrumenten, maar om een palet dat goed op elkaar aansluit en voor iedere ondernemer een passende regeling kent. Waar ondernemers tussen wal en schip vallen, pleiten we voor een hardheidsclausule.

4. En wordt effectiever door de kansrijkheid van een minnelijk traject te vergroten, onder andere door het akkoord van betrokken schuldeisers en een coulante overheid. De welwillendheid van andere schuldeisers om mee te werken kan worden vergroot door bijvoorbeeld door het opgeven van de preferente positie of kwijtschelding.

We vragen het Rijk om een coulante ruimhartige opstelling om de kansrijkheid van (minnelijke) schuldregelingen te vergroten.

Structurele middelen voor schuldhulpverlening

¹⁰ Bijvoorbeeld door gemeenten beschikking te geven over gesubsidieerde vouchers die ondernemers kunnen inzetten om hun boekhouding af te ronden.

Door de gewijzigde Wet gemeentelijk Schuldhulpverlening zijn er meer taken bij gemeenten terechtgekomen. De komende jaren zullen gemeenten veel inwoners met schulden proactief benaderen (o.a. vanuit vroegsignalering) en passende dienstverlening bieden. Deze aantallen zullen vermoedelijk verder stijgen door de recente ontwikkelingen zoals de stijgende kosten voor levensonderhoud waardoor de bestaanszekerheid van inwoners (nog meer) onder druk komt te staan. Passende ondersteuning is mensenwerk en vraagt persoonlijke aandacht van gemeenten aan ondernemers. Daarnaast bestaat de schuldenlast van ondernemers vaak uit combinaties van particuliere en zakelijke schulden. Dit maakt de trajecten gemiddeld complexer en intensiever dan voor niet-ondernemers. Dat vereist onder andere ook extra slagkracht, expertise, flankerende ondersteuning, inrichting van toegang (ondernemersloketten/pleinen) en routes voor ondernemers en om een actieve regierol bij eventuele (gedeeltelijke) uitbesteding en inzet flankerende hulp. Voor het verlenen van goede schuldhulpverlening zijn dan ook voldoende middelen nodig.

Gezien de complexiteit en integraliteit van dit vraagstuk hebben gemeenten behoefte aan structurele middelen voor een investerings- en kennisimpuls.

Zorg voor een lokaal eerstelijnsloket

Omdat de situatie van iedere ondernemer anders is, is maatwerk nodig. Het KvK-stappenplan kan verder worden uitgebreid/versterkt, maar ondernemers willen ook in gesprek met een vertrouwde adviseur. Tijdens de coronapandemie hebben gemeenten hun dienstverlening aan ondernemers opgeschaald. Vooral het persoonlijke contact, de ondernemende instelling en het faciliteren van initiatieven leidden tot een sterkere verbinding met ondernemers in alle gemeenten. Deze manier van werken, blijkt uit onderzoek¹¹ van de VNG hebben ondernemers gewaardeerd en zouden ze graag blijven zien. Geef gemeenten de ruimte om, samen met lokale partners, de dienstverlening aan ondernemers te organiseren, door ondernemersdienstverlening - voor veel ondernemers een (meer) natuurlijke of laagdrempelige ingang – te verbinden met schuldhulpverlening zodat gemeenten met een integrale blik kijken naar wat ondernemers nodig hebben en hun dienstverlening als totaalpakket om de ondernemer heen organiseren; van advies over investeringsfondsen tot terugbetaalmogelijkheden en schuldregelingen. Voor de ondernemers die niet (voldoende) bekend zijn met gemeentelijke ondersteuning, of de stap te groot vinden, zijn gemeenten mede afhankelijk van ketenpartners die dicht bij de ondernemers staan om hen toe te leiden. Het bereiken van ondernemers vraagt om een gezamenlijke aanpak en eenduidige communicatie. **Investeer als rijk in een goede eerstelijns ondernemersdienstverlening.** Hiermee is ervaring opgedaan in de Corona-periode, het rijk heeft met TOZO en TONK budgetten vrijgemaakt om de extra tijd die gemeenten hieraan kwijt zijn te bekostigen.

Tot slot

Met de brief betreffende de coronastrategie die op 1 april is verzonden aan de tweede kamer, heeft het kabinet toegezegd ten aanzien van de schuldenproblematiek en de onmogelijkheid van ondernemers om te kunnen stoppen zonder ook privé alles kwijt te raken, te werken aan routes om maatwerkoplossingen mogelijk te maken¹². VNG, VNO-NCW en MKB-Nederland doen met de inhoud van deze brief een voorstel voor de invulling van deze beleidsvoornemens om zowel de dienstverlening als schuldhulpverlening aan ondernemers te versterken en versnellen en gemeenten hun rol te laten vervullen in de lokale economie. Wij gaan graag in gesprek met het Rijk om deze punten en de benodigde middelen nader toe te lichten en gezamenlijk verder uit te werken.

¹¹ <https://vng.nl/publicaties/corona-geeft-ondernemersdienstverlening-een-impuls-onderzoek#:~:text=De%20VNG%20ziet%20dat%20veel,ze%20meenemen%20naar%20de%20toekomst.>
¹² <https://www.rijksverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/04/01/langetermijnvisie-coronasteun>

Met vriendelijke groet,

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)
Leonard Geluk
Algemeen Directeur

VNO-NCW en MKB-Nederland
dr. R.J. Mulder
Directeur Beleid

